

Motion till riksdagen 2008/09:So266

av **Betty Malmberg (m)**

Anhöriga till psykiskt sjuka

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att närstående till myndiga personer med upprepade psykiska sjukdomsskov ska ges bättre och rättsliga möjligheter att på ett tidigt stadium agera för patientens bästa.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att klara ut rättslaget kring s.k. nätverkskontrakt och om hur användningen av dessa ska kunna spridas.

Motivering

Regeringens satsning på psykiatri i årets och nästkommande års budget kommer att få mycket stor betydelse för ett stort antal människor. I folkhälso-rapporten från 2005 uppskattar Socialstyrelsen att mellan 20 och 40 procent av befolkningen lider av psykisk ohälsa, vilket innefattar allt ifrån allvarigare sjukdomstillstånd som psykos till lättare psykiska problem som t.ex. oro, ångest och sömnproblem. Av alla som lider av psykisk ohälsa beräknas 10–15 procent ha allvarliga besvär som kan behöva psykiatrisk behandling.

Att vara anhörig eller nära vän till en myndig person som har allvarliga psykiska besvär är inte lätt. Trots att det är de närstående som först kan upptäcka signaler om att sjukdomen kan vara på väg att bryta ut har de i dagens Sverige mycket små möjligheter att bistå sin kära och lindra effekterna av sjukdomen. Problemet för dem som lider av allvarigare psykisk ohälsa med upprepade sjukdomsskov är att de flesta saknar insikt om sitt tillstånd och därmed inte är benägna att söka hjälp innan skoven har brutit ut. Endast i de fall då den sjuke utgör ett hot mot sig själv eller sin omgivning kan sjukvården eller polisen agera med tvångsmedel.

Med det upplägg som finns idag där slutenvård endast kan medges i skrämmande fall som ovan, eller då psykosen har brutit ut till fullo, finns inga

Fel! Okänt namn på

möjligheter för de anhöriga till myndiga psykotiskt sjuka att mildra effekterna av sjukdomen. I det läget har de ofta förgäves försökt göra psykiatrin uppmärksam på vad som varit på gång, och vädjat om hjälp och samarbete innan situationen blivit ohållbar. Detta är en traumatisk situation för alla parter, där den psykotiskt sjuke på kort tid kan radera hela sin ekonomi, mista sitt boende och spoliera sina möjligheter i arbetslivet. En neråtgående spiral som försvårar för individen att komma tillbaka och som på sikt bidrar till eller förstärker ett utanförskap.

Möjligheten att agera i tid måste underlättas och då måste de närståendes iakttagelser beaktas och tas på allvar. Självklart måste människors behov av integritet, respekt, förståelse och inflytande över sina liv vara huvudlinjen oavsett om de är sjuka eller friska. Men i den utsatta position som en person befinner sig i vid psykisk sjukdom kan det för den enskilde ibland vara viktigare att snabbt få behandling i slutenvården än att behöva invänta skovens kulmen innan vård kan ges.

Några vårdgivare tillåter idag att det tecknas så kallade nätverkskontrakt, där patient, vårdgivare, anhöriga och vänner tillsammans kommer överens om en på förhand uppgjord plan, i händelse av att patienten skulle vara på väg att insjukna. Kontraktet ger fullmakt åt nätverket att agera, något som ska framgå av sjukjournalen. Nätverkskontraktet som upprättats ska därefter alltid finnas tillgängligt i patientens sjukjournal. Detta är ett sätt att komma förbi lagskrivningar och sekretessbarriärer och framför allt att kunna begränsa skadan på ett tidigt stadium för patienten ifråga. Möjligheten att upprätta ett nätverkskontrakt är dock en relativt okänd handling som behöver spridas till fler vårdgivare. Dessutom är det viktigt att klara ut rättsläget kring handlingen i fråga och vad som händer då en patient flyttar till annan ort.

Stockholm den 29 september 2008

Betty Malmberg (m)